

E U S K E R A

Euskaltzaindiaren lan eta agiriak
Trabajos y actas de la Real Academia de la lengua Vasca
Travaux et actes de L'Academie de la langue Basque

EUSKAL IDAZLEEN ELKARTEA ASMOA ETA HELBURUAK

Juan San Martin - Jagon Sailburua

(Separata)

Euskera XXVII (2. aldia)
(1982) 2
27
BILBO

EUSKAL IDAZLEEN ELKARTEA

ASMOA ETA HELBURUAK

Bilbo, 1982-VII-30

*Juan San Martin
Jagon Sailburua*

Euskaltzainkide, idazle eta entzule guztioi, agur:

Gizarte zibilizatu batean, literatur ekintzak bultzatzen ez dituen herriaren hizkuntzak, eztu etorkizunik.

Gure herri hau, beraren nortasunez, besteengandik gehien bereizten duena, hizkuntza da. Euskarak eman bai zion Euskal Herri izena. Horregatik, berezkoa du gure herriak, nortasunaren iraupenez, bere hizkuntzari begiratu beharra.

Hizkuntza bakoitzak bere premia bereziak ditu, beraren izateak mugatzen dituen premiak eta horiek inork ez ditu bideratuko euskaldunok izan ezik.

Literaturgintzaren aurrerabidea, inondik etortzekotan ere, euskaldun idazle edo egileak behar bezala laguntzetik letorke. Baina, horiek ez dute ezer ganorazkorik lortuko beren artean bildu eta behar bezalako antolakizunak eta plangintzak burutzen ez badituzte.

Asmo hori dator Euskal Idazleen Elkartearen baitan. Lehen lehenik, 1968an sortu zen Elkartea eratzeko asmoa, Gerediaga Elkartek, Ermuan euskal idazleen jardunaldiak antolatzean (1). Eta, haren ondorenez, 1969.eko Irailean, Baionan, barne-arautegi bat ere egin zen. Baina garai haietan ez zegoen aurrera egiterik. Urte nekezak ziren haiak honelako asmo bat aurrera eraman ahal izateko. Azken ahaleginak, Euskaltzaindiaren babespean, 1979.ekoak dira, nortasun juridikoaren eskaria eginenez; baina, arautegiaren pundu batzurengatik ez zen onartua izan.

Euskaltzaindia aipatu dudanez, argi utzi dezadan, aspaldidanik datorrela euskarari hizkuntza normalizapenaren bideetara eramatea, horretarako behar diren bideak aukeratuz, 1979.eko Abuztuaren 28tik 30era bitartean Foruan egin ziren jardunaldien arabera (2). Hain beharrezko diren azpiegiturak sortu eta beraren bidean jartzeaz.

Euskarak gaur egun duen prolemarik larrietako bat sorketazko literaturgintza da eta ahalik eta soluziorik egokiena eman nahi genioke arazo honi. Urte honen hasieran asmo hura indarberritu genuen. Horretarako, idazleei dei egin genien Otsai-

(1) Ikus *Jakin* aldizkaria, 31-32 zenb., 1968, 73. orrialdean.

(2) Ikus *Euskera*, XXIV, 1979, 825-830 orr. (bereziki, 822 orr.).

laren 25ean, Gipuzkoako Diputazioan bilera egiteko. Batzorde probizional bat izendatu zen Euskal Idazleen Elkartearen lanak eta helburuak finkatzeko, arautegia berritzeko eta egileen mutualitateaz informatzeko. Eginkizun horiek burutzean berriz bilera bat egiteko. Beraz, horren ondorena dau gaurko hau. Eta batzordeko idazkari izendatu zen J. M. Velez de Mendizabalek emango dizkigu xehetasunak. Ondorean, Elkartearen nortasun eskubide eskariak egiteko. Eta, nortasun juridiko hori lortzen duen une beretik utziko du Euskaltzaindiaren babesa beraren bidea jarrai dezan.

Bide berriak urratzea, idazle berriei leku ematea, bizitzaren legeak ez ezik kultural gintzak berak eskatzen diguna da. Holako elkarte batean edozein idazlek bere lekua izan dezala, ezker naiz eskubi, euskara batukoek naiz bestelakoek. Hots!: Euskal Idazleen Elkarte, soil soilik, elkarte kolegal erara sortzen da; beronen eginkizuna, egileen interesak defenditzeko denez gero.

Egilea nola promozionatu eta beronen alde laguntzak nola lortu. Hein batean, hori izango da beraren egitekoa.

Liburuari dagokionez, kontratuak nola egin, eskubideak gordetzeko. Legearen arabera, salmentetatik ehunetik hamarrekoa egileari gordetzea, aldizkariak eta egunkariak ohi den bezala ordaintzea. Eskubide horiek inori parkatzeotan, kultur aldizkariari barkatu beharko zaie, komertzialak ez direnean. Hala ere, euskal idazleak badu nahiko zama bere hizkuntza hain tipia izatearekin.

Hain zuzen, hizkuntza tipiaren egoerak berak behartzen du idazlea elkartasunera, egileen alderako ekintzak eta langintzak bateratuz eskubideak lortzeko.

Bestalde, argi geldi bedi, Estatu mailako legeztapena izango duela, euskarazko idazlea ahalik zabaldu hartzearen. Nortasun juridiko horren eskariaren berri emango zaie lau Diputazioei eta Eusko Jaurlaritzari. Beste estaturen baten barnean euskal idazleentzako elkarterik sortuko balitz, harekingo harremak ongi letorzki, baina baita ere erdaretako idazle elkarteekin, bereziki beren nortasuna duen estatukoekin, legeen arabera antzerako arazoak izango dituztenez. Dena dela, elkartekideak edo beronen zuzendaritzak hartu beharko ditu era horretako erabakiak, non nola jokatu behar duen jakinez.

Beste gabe, euskal idazleok ere, gogoan har: txikiak handia bentzi ledi, asmoz eta jakitez. Beraz, aurrera begira, *Ekin eta Jarrai*.

EUSKAL IDAZLEEN ELKARTEKO ARAUDIA

Euskal Herria gogoan edukitzen delarik Euskal Idazleen Elkarteak gure Herriko idazleen arragoa izan nahi luke, hari izana euskarak ematen baitio.

Hasiera batetan, Elkarteak Euskaltzaindiaren adar bat bezala eratzen da. Beraz, Euskaltzaindiaren beraren Estatutuak onartzen ditu, eta Elkartearen bulegoak Azkue Bibliotekan (Ribera kalea, 6, Bilbao-5) egongo dira.

* * *

Elkarteko kideek honako Barne-Araudia onartzen dute:

1. Euskal Idazleen Elkarteak honako helburu nagusi hau beteko du: edozein kidek lanean aritu ahal izateko behar duen giroa *hobeago*tzan saiaturiko da. Hau dela eta, Elkarteak kideen eskubide *moral* eta *ekonomiko*ak zainduko ditu.
2. Elkartearen iraupena mugagabea da.

KIDEAK

3. Elkartearen kide izateko, gutxienez, ondoko baldintzetako bat edukiko du bete idazleak:
 - a) Euskaraz idatzitako *liburu baten egile* izatea. Sail honetan literatura sortzaile nahiz zientifikoa erabili dutenak sar daitezke.
 - b) *Liburu oso baten euskaratzaile* izatea. Edozein literatura mota izango da onartua.
 - d) *Berrogei eta hamar artikuluko* egunkari edo aldizkarietan euskaraz idatzitako edukitzea.
 - e) Aurreko baldintza bat ere ez bete arren Elkartearen Batzar Nagusiak, beraren ustez meritu berezirik duen idazlea *Ohorezko kide* izenda dezake.
4. Aurreko arauetan aipatutako baldintzetako bat betez gero, Elkartearen sartzeko kidegaiak azaldu behar duen eskabideari ez dio inolako eragozpenik ezarriko.

5. Elkartetik irteteko bi bide dira:
- Norberaren borondatez.
 - Batzar Nagusiaren erabakiz.
- * * *
6. Kideak honako eskubide hauek ditu:
- Elkartearen helburuetan parte hartzea.
 - Elkartetik borondatez irten ahal izatea.
 - Elkartearen ekintzak ezagutu eta haren dokumentapena aztertu ahal izatea.
 - Beraren eritziak libreki ezagutarazi ahal izatea.
 - Batzar Nagusietan abots eta botorik edukitzea. Botoa pertsonalki nahiz ordezkari baten bitartez eman ahal izango du. 3e. arauan aipatutako Ohorezko Kideak ez du botorretan eskubiderik izango.
7. Kideak honako beharkizun hauek ditu:
- Elkartearen izen ona zaintzea.
 - Estatutuak, Barne Araudiak eta Batzorde Zuzentzaileak agindutakoa betetzea.
8. Kideak urtero Batzar Nagusiak onartutako suaroa ordaindu beharko du. Ohorezko kideek ez dute beharkizun hau bete beharko.
9. Edozein kidek Elkartearen dokumentapena eta kontuak aztertu ahal izango ditu Batzar Nagusi Arruntaren aurreko hamabost egunetan.
10. Kideak egin behar duen proposamen, kexa... onartua izan hal izateko *idatzita eta sinatuta* bidali beharko dio Batzorde Zuzentzaileari. Honek aztertu eta erabakiren berri eguneko batzar-agirian jasoko da. Idazkia igorri duen kideari erantzuna idatzirik emango zaio.

BATZAR NAGUSIA

- Elkartearen *subirannotasuna*, Batzar Nagusian datza.
- Elkarteak *urtean behin* ospatuko du bere Batzar Nagusi Arrunta. Deia euskal prentsaren bidez egingo da hogeitamar egun lehenago, kide guztiei gaztigu bana bidaltzen zaielarik. Honen bidez, eguneko gai-zerrenda adieraziko da. Hauek izango dira, gutxienez, erabili beharreko gaiak:
 - Urteko Balantze eta Kontuen azalpen eta, bere kasuan, onarpena.
 - Hurrengo urteko aurrekontua.
 - Batzorde Zuzentzailearen asmo eta helburuak.
 - Kideek azaldutako proposamenak.
 - Galde-erantzunak.

Lehen deialdian Batzarra ontzat eman ahal izateko *kideen kopuruaren erdia*, pertsonalki nahiz ordezkarien bidez, aurkituko da batzarlekuan. Bestela, bigarren deialdian egin beharko da, *hau aurkitzen direnen zenbakia* nahikoa izanez bilera ontzat emateko.

13. Batzorde Zuzentzaileak *Batzar Nagusi Berezia* era dezake, arrazoirik ba dela pentsatzen badu. Deia euskal prentsaren bidez egingo da hogeitamar egun lehenago, kide guzteei gaztigu bana bidaltzen zaielarik. Honen bidez, eguneko gai-zerrenda adieraziko da.
Lehen deialdian Batzarra ontzat eman ahal izateko kideen kopuruaren erdia, pertsonalki nahiz ordezkarien bidez, aurkituko da batzarlekuan. Bestela, bigarren deialdian egin beharko da, *han aurkitzen direnen zenbakia* nahikoa izanez bilera ontzat emateko.

* * *

14. *Kideen heren batek* eskatzen duela Batzorde Zuzentzaileak Batzar Nagusi Berezia eratu beharko du. Eskaria idatzita azalduko zaio Batzordeari, zioa zein den ezagutarazten delarik.
Deia eta Batzarraren ontasunari dagokionez aurreko arauetan esandakoa izango da kontutan.
15. Batzar Nagusietako gaiak onarturik izan daitezten, bertan aurkitzen diren eta ordezkaritza bidali dutenen artean, 50 %a baino gehiagok eman beharko du proposatutakoaren aldeko botoa.
Kide baten egozketa erabiltzen ari denean 75 %a izango da lortu behar den zenbakia.
16. Batzar Nagusiak *Batzorde Zuzentzailea* izendatuko du. Hau, lehendakari, idazkari, diruzain eta hiru bokalek osatuko dute. Karguen iraupena *lau* urtetakoa izango da. Lehen aukeran, bigarren urtea bete ondoren, idazkari eta bi bokalen karguak berrizatuak izango dira. Kargu guztiak berautakorak dira.
Batzar Nagusiak Batzar Zuzentzailea *desegin dezake*, bai bere osotasunean, bai izen konkretu bat edo batzuren mailan.

BATZORDE ZUZENTZAILEA

17. Batzorde Zuzentzaileak honako beharkizun hauek bete behar ditu:
- a) Kideen asmo eta eskubideen alde ihardutea.
 - b) Barne Araudia idatzi eta berriztatzea.
 - d) Estatutuak, Barne Araudia ea berak agintzen duena kide guztiek betetzen dutela zaintzea.
 - e) Batzar Nagusietarako deiak egitea.
 - f) Urteko Balantze eta Kontuak Batzar Nagusi Arruntera azaltzea. Bide batez, hurrengo urteko aurrekontu eta helburuak azagutaraztea.
18. Batzar Nagusiak *Lehendakariak* zuzenduko ditu. Batzarretako agiriak, urteko Balantzea eta Elkartearen garrantzizko ohar eta agiriak *sinatuko* ditu.

Idazkariak Kide eta Agirien Liburuak eramango ditu. Batzarretarako deiak eta Elkartearen *gainerako sinadurak* egingo ditu. Baita Elkartearen *artxi-bategia* ere idazkariaren ardurapean egongo da.

Diruzainak Kontabilitate Liburuak eramango ditu. Kideei suaroa *kobratuko* die eta *txosten ekonomikoak* prestatuko ditu Lehendakariak honela eskatzen dionean.

19. Batzorde Zuzentzailearen bilera ontzat eman ahal izateko, lehen deadian *batzarkiderik gehienak* aurkituko dira. Bigarreanean nahikoa izango da *hiru* egotea, horietako bat Lehendakaria izan behar delarik.
20. Batzorde Zuzentzaileak edozein kideren *egozketa* erabaki dezake. Hau behin eta betikoa izateko Batzar Nagusira azaldu behar da gaia. Hamabostgarren arauan esaten dena aplikatuko da.

DOKUMENTAPENA

21. Elkarateak, gutxienez, liburu hauek eramango ditu:
 - a) *Kideen liburua*: bakoitzaren zehaztasunak jarriko dira: izen-deiturak; nortasun-agiriaren zenbakia; bizibidea; Elkarate barnean duen kargua; noizdanik eta noiz utzita; Elkaratean noiz sartu zen eta, beraren kasuan, noiz utzi duen...
 - b) *Batzar-Agirien Liburua*: Nagusietako eta Batzorde Zuzentzaileak egiten dituenetako zehaztasunak jasoko dira: data; parte hartu dutenen izenak edo kopurua; erabilitako gaiak eta erabakiak...
 - d) *Kontabilitateko Liburuak*: Elkartearen ondarearen berri emango du. Dirusarrerak, gastuak... Hau da, urte bukaeran Balantzea gertatu ahal izateko beharrezkoak diren datu guztiak.

ELKARTEAREN ONDAREA ETA FINANTZIABIDEA

22. Elkarateak *ez du*, oraingoz, *inongo inbertsiorik* egingo, hasieran esan den bezala bulegoa Euskaltzaindiaren Bibliotekan baitago.
23. Elkartearen diru-iturriak hauek dira:
 - a) Kideen urteko *suaroa*.
 - b) Aldizkariaren *salmenta* eta "*copyright*"-a.
 - d) Kideen aldeko gestioak egitearengatik ezarritako *tarifak*.
 - e) *Dirulaguntzak*.
24. Batzorde Zuzentzaileak ezin dezake *mailegurik* eska, Elkarteko kideen ondareari kalte egin baitaioke. Batzar Nagusiaren *75 %-ak* egoki dela pentsatuko balu, *kide guztien abalaz* eskatu ahal izango litzateke mailegua.

ZENBAIT

25. Elkarateak *literatur-aldizkari bat* argitaratuko du eta, honen orrialdeetan, Elkarteko kideek bakarrik idatzi ahal izango dute. Aldizkariaren gestioa Batzorde Zuzentzaileak eramango du. Urteroko Batzar Nagusian aldizkariaren gaineko xehetasun guztiak eman beharko ditu Batzordeak.

26. Aldizkarian publikatzen diren lanen *eskubide ekonomikoak* Elkarateak kobratuko ditu, egileari dagokion garbiketa *jarraian* egin beharko zaiolarik. Kobratutakoaren gain Batzar Nagusiak erabakitako "ehuneko hainbeste" aplikatuko da *Elkaratearen gastuak arindu* ahal izateko.

ELKARTEAREN DISOLBAPENA

27. Batzorde Zuzentzaileak proposatu ondoren eta Batzar Nagusiaren *75 %-ak* honela pentsatuko balu, Elkartea disolbatu egingo litzateke. Elkarateak unean eduki lezakeen ondarea *Euskaltzaindiari* eskainiko litzaioke.

Arrasaten, 82-III-17.